

Chapter 13

अमृतं संस्कृतम्

Page No 72:

Question 1:

उच्चारणं कुरुत-

उपलब्धासु

सङ्गणकस्य

चिकित्साशास्त्रम्

वैशिष्ट्यम्

भूगोलशास्त्रम्

वाङ्मये

विद्यमानाः

अर्थशास्त्रम्

Answer:

विद्यार्थी इसका स्वयं उच्चारणं करें।

Question 2:

प्रश्नानाम् एकपदेन उत्तराणि लिखत-

(क) का भाषा प्राचीनतमा?

(ख) शून्यस्य प्रतिपादनं कः अकरोत्?

(ग) कौटिल्येन रचितं शास्त्रं किम्?

(घ) कस्याः भाषायाः काव्यसौन्दर्यम् अनुपमम्?

(ङ) काः अभ्युदयाय प्रेरयन्ति

Answer:

(क) संस्कृत भाषा प्राचीनतमा।

(ख) शून्यस्य प्रतिपादनं आर्यभटः अकरोत्।

(ग) कौटिल्येन रचितं शास्त्रं अर्थशास्त्रं अस्ति।

(घ) संस्कृत भाषायाः काव्यसौन्दर्यम् अनुपमम्।

(ङ) संस्कृते विद्यमानाः सूक्तयः अभ्युदयाय प्रेरयन्ति।

Question 3:

प्रश्नानाम् उत्तराणि एकवाक्येन लिखत-

(क) सङ्णकस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा का?

(ख) संस्कृतस्य वाङ्मयं कैः समृद्धमस्ति?

(ग) संस्कृतं किं शिक्षयति?

(घ) अस्माभिः संस्कृतं किमर्थं पठनीयम्?

Answer:

(क) सङ्णकस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा संस्कृत अस्ति।

(ख) संस्कृतस्य वाङ्मयं वेदैः पुराणैः नीतिशास्त्रैः चिकित्साशास्त्रादिभिश्च समृद्धमस्ति।

(ग) संस्कृतं सर्वभूतेषु आत्मवत् व्यवहारं कर्तुं संस्कृतं शिक्षयति।

(घ) अस्माभिः संस्कृतं अवश्यमेव पठनीयम् तेन मनुष्यस्य समाजस्य च परिष्कारः भवेत्।

Page No 73:

Question 4:

इकारान्त-स्त्रीलिङ्गशब्दरूपम् अधिकृत्य रिक्तस्थानानि पूरयत-

गति (प्रथमा)	गतिः	गती	गतयः
मति (प्रथमा)	मतयः
बुद्धि (द्वितीय)	बुद्धिम्	बुद्धि	बुद्धीः
प्रीति (द्वितीय)	प्रीती
नीति (तृतीया)	नीत्या	नीतिभ्याम्	नीतिभिः
शान्ति (तृतीया)	शान्तिभिः
मति (चतुर्थी)	मत्यै/मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
प्रकृति (चतुर्थी)/.....	प्रकृतिभ्याम्
कीर्ति (पञ्चमी)	कीर्त्याः/कीर्तेः	कीर्तिभ्याम्	कीर्तिभ्यः
गीति (पञ्चमी)/.....	गीतिभ्याम्
सूक्ति (षष्ठी)	सूक्तेः/सूक्त्याः	सूक्त्योः	सूक्तीनाम्
कृति (षष्ठी)/.....	कृतीनाम्
धृति (सप्तमी)	धृतौ/धृत्याम्	धृत्योः	धृतिषु
भीति (सप्तमी)	भीतौ/.....
मति (सम्बोधन)	हे मते!	हे मती!	हे मतयः!

Answer:

गति (प्रथमा)	गतिः	गती	गतयः
मति (प्रथमा)	<u>मतिः</u>	<u>मती</u>	मतयः

बुद्धि (द्वितीया)	बुद्धिम्	बुद्धि	बुद्धीः
प्रीति (द्वितीया)	<u>प्रीतिम्</u>	प्रीती	<u>प्रीतीः</u>
नीति (तृतीया)	नीत्या	नीतिभ्याम्	नीतिभिः
शान्ति (तृतीया)	<u>शान्त्या</u>	<u>शान्तिभ्याम्</u>	शान्तिभिः
मति (चतुर्थी)	मत्यै/मतये	मतिभ्याम्	मतिभयः
प्रकृति (चतुर्थी)	<u>प्रकृत्यै/प्रकृतये</u>	प्रकृतिभ्याम्	<u>प्रकृतिभ्यः</u>
कीर्ति (पञ्चमी)	कीर्त्याः/कीर्ते	कीर्तीभ्याम्	कीर्तिभ्यः
गीति (पञ्चमी)	<u>गीत्याः/गीत्ये</u>	गीतिभ्याम्	<u>गीतिभ्यः</u>
सूक्ति (षष्ठी)	सूक्तेः/सूक्तयाः	सूक्त्योः	सूक्तीनाम्
कृति (षष्ठी)	<u>कृतेः/कृत्या</u>	<u>कृत्योः</u>	कृतीनाम्
धृति (सप्तमी)	धृतौ/धृत्याम्	धृत्योः	धृतिषु
भीति (सप्तमी)	भीतौ/ <u>भीत्याम्</u>	<u>भीत्योः</u>	<u>भीतिषु</u>
मति (सम्बोधन)	हे मते!	हे मती!	हे मतयः!

रेखाङ्कितानि पदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

- (क) संस्कृते ज्ञानविज्ञानयोः निधिः सुरक्षितोऽस्ति।
(ख) संस्कृतमेव सङ्गणकस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा।
(ग) शल्यक्रियायाः वर्णनं संस्कृतसाहित्ये अस्ति।
(घ) वरिष्ठान् प्रति अस्माभिः प्रियं व्यवहर्तव्यम्।

Answer:

- (क) संस्कृते ज्ञानविज्ञानयोः कः सुरक्षितोऽस्ति?
(ख) संस्कृतमेव कस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा?
(ग) शल्यक्रियायाः वर्णनं कस्याम् अस्ति?
(घ) कान् प्रति अस्माभिः प्रियं व्यवहर्तव्यम्?

Question 6:

उदाहरणानुसारं पदानां विभक्तिं वचनञ्च लिखत-

पदानि	विभक्तिः	वचनम्
यथा- संस्कृतेः	षष्ठी	एकवचनम्
ग तिः
नी ति म्
सू क्त यः

शा न्त्या
प्री त्यै
म ति षु

Answer:

	पदानि	विभक्ति	वचनम्
यथा-	संस्कृतेः	षष्ठी	एकवचनम्
	गतिः	प्रथमा	एकवचनम्
	नीतिम्	द्वितीया	एकवचनम्
	सूक्तयः	द्वितीया	बहुवचनम्
	शान्त्या	तृतीया	एकवचनम्
	प्रीत्यै	चतुर्थी	एकवचनम्
	मतिषु	सप्तमी	बहुवचनम्

Question 7:

यथायोग्यं संयोज्य लिखत-

क

ख

कौटिल्येन

अभ्युदयाय प्रेरयन्ति।

चिकित्साशास्त्रे

ज्ञानविज्ञानपोषकम्।

शून्यस्य आविष्कर्ता

अर्थशास्त्रं रचितम्।

संस्कृतम्

चरकसुश्रुतयोः योगदानम्।

सूक्तयः

आर्यभटः।

Answer:

यथायोग्यं संयोज्य लिखत-

क

ख

कौटिल्येन

अर्थशास्त्रं रचितम्।

चिकित्साशास्त्रे

चरकसुश्रुतयोः योगदानम्।

शून्यस्य
आविष्कर्ता

आर्यभटः।

संस्कृतम्

ज्ञानविज्ञानपोषकम्।

सूक्तयः

अभ्युदयाय प्रेरयन्ति।